

Ontwerp- en gedragsonderzoek om scheidingsgedrag te verbeteren

Author(s)

Kappers, Carlijn; Faddegon, Krispijn; Postma, Sophie; Mulder, M.

Publication date

2022

Document Version

Final published version

Published in

GRAM: vakblad voor de afvalbranche

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kappers, C., Faddegon, K., Postma, S., & Mulder, M. (2022). Ontwerp- en gedragsonderzoek om scheidingsgedrag te verbeteren. *GRAM: vakblad voor de afvalbranche*, 113(7), 24-25.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

ONTWERP- EN GEDRAGSONDERZOEK OM SCHEIDINGSGEDRAG TE VERBETEREN

We gooien jaarlijks zo'n 9 miljard kilo huishoudelijk afval weg. Zo'n 60% daarvan wordt gescheiden, maar dit gaat lang niet altijd goed. Dat is zonde, want goed gescheiden afval biedt kansen voor recycling en andere circulaire toepassingen. De Hogeschool van Amsterdam (HvA) doet daarom met het project BASSTA onderzoek naar het verbeteren van het scheidingsgedrag van huishoudens.

TEKST: CARLIJN KAPPERS, KRISPIJN FADDEGON, SOPHIE POSTMA & MAARTEN MULDER **BEELD:** MAARTEN MULDER

De focus ligt op de stedelijke omgeving en de hoogbouw omdat juist hier de scheidingsgraad laag is. Het onderzoek vindt plaats in samenwerking met o.a. gemeente Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam, Alphen a/d Rijn, NVRD en Rijkswaterstaat. In het onderzoek worden gedragsinterventies ontwikkeld en getest. Het doel van het onderzoek is om zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het gescheiden afval te verbeteren.

DOE-BOEKEN

Om interventies te ontwikkelen wilden wij eerst weten hoe de bewoners van de beoogde hoogbouwwoonings daadwerkelijk hun afval scheiden. Afval gescheiden weggooien klinkt simpel, maar bestaat uit vier verschillende stappen en alleen als deze allemaal succesvol doorlopen worden, belandt het afval in de juiste afvalbak. Stel iemand eet een banaan in zijn studeerkamer. Het afval moet in de eerste plaats als aparte afvalstroom herkend worden ("een bananenschil, die moet straks bij het GFT"). In stap twee moet deze apart gehouden worden (bananenschil op bord gelegd in studeerkamer) en tijdelijk ergens opgeslagen worden (bijvoorbeeld bij aankomst in de keuken in een GFT-bakje op het aanrecht). Ten slotte moet de bananenschil samen met het andere GFT in stap vier meegenomen worden naar een container om daar definitief weggegooid te worden. Per stap zijn verschillende vaardigheden en kennis van belang. Eraan denken dat je afval kunt scheiden wanneer het ontstaat en

herkennen wat in welke bak moet, vraagt bijvoorbeeld andere kennis en vaardigheden dan je afval tijdelijk opslaan of het naar de container brengen. Toch zijn deze stappen onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wanneer zich binnen een stap een probleem voordoet, heeft dat gevolgen voor de volgende stappen. Bijvoorbeeld: de bananenschil belandt in de prullenbak van de studeerkamer en komt daardoor niet meer in het GFT-bakje terecht.

"KENNIS BLEEK EEN BELANGRIJKE VOORWAARDE TE ZIJN OM GOED TE KUNNEN SCHEIDEN."

Maar hoe kom je erachter hoe mensen thuis hun afval weggooien zonder letterlijk over de schouder mee te kijken? Wij gingen deze uitdaging aan door middel van een dagboekstudie. Deelnemers kregen een speels vormgegeven doe-boek, gevuld met opdrachten. Deze opdrachten richtten zich op alle afvalstromen. Zij werden aan de hand van de vier stappen bijvoorbeeld gevraagd na het avondeten in te vullen wat ze hadden gegeten en hoe ze het daarbij ontstane afval hadden weggegooid. Ook moesten deelnemers een plattegrond tekenen van hun keuken en aangeven waar de afvalbakken staan. Verder werd deelnemers gevraagd de verschillende stappen in hun 'reis' naar de

afvalcontainer te beschrijven. Zo kregen we een gedetailleerd beeld van het afvalscheidingsgedrag.

Aan de hand van enquêtes werden extra gegevens verzameld over de motieven en belemmeringen die deelnemers ervaren bij het scheiden van afval. De doe-boeken en enquêtes zijn door 55 bewoners ingevuld, verspreid over zes verschillende gemeenten waaronder de gemeente Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Amersfoort en Alphen aan de Rijn, waar ook de interventies gepland zijn.

UITKOMSTEN VAN DE DOE-BOEKEN

Kennis bleek een belangrijke voorwaarde te zijn om goed te kunnen scheiden. Zo vond een aantal deelnemers het lastig om te herkennen waar het afval hoort. Vooral bij gecombineerde verpakkingen, zoals een papieren broodzakje met een plastic venster. Ook bij afvalsoorten die nog minder gescheiden worden, zoals textiel, weten mensen nog niet goed wat ze moeten scheiden en waar ze dit kwijt kunnen. Daarnaast is de gelegenheid die mensen hebben om te scheiden heel belangrijk. De aanwezigheid van een goed functionerend afvalstelsel binnen- en buitenshuis bleek bij te dragen aan de bereidheid om afval te scheiden. Meerdere deelnemers liepen er tegenaan dat de containers regelmatig vol zaten. Zo kon papier niet kwijt worden. Verder is het belangrijk voor mensen om te weten dat het zinvol is om te scheiden. Vooral bij GFT en PMD was dit een belangrijke motivator. Ook ervaren belemmeringen, zoals stank en fruitvliegjes,

speelden een belangrijke rol bij het wel of niet scheiden van afval. De bevindingen uit de doe-boeken zijn vastgelegd in een rapport en interactieve pdf, te vinden op hva.nl/afval-scheiden.

KANSEN VOOR GEDRAGSVERANDERING

De resultaten van de dagboekstudie en de enquêtes zijn vertaald naar een aantal kansen die de basis vormt voor gedragsinterventies. Omdat veel mensen aangeven niet te weten in welke afvalbak iets thuishoort of wat ze met het afval moeten doen (moet vies plastic bijvoorbeeld worden afgespoeld of niet?) is het een kans om hierover kennis te delen. Ook informatie over het scheiden van gecombineerde verpakkingen is een kans om bewoners te helpen met afval scheiden.

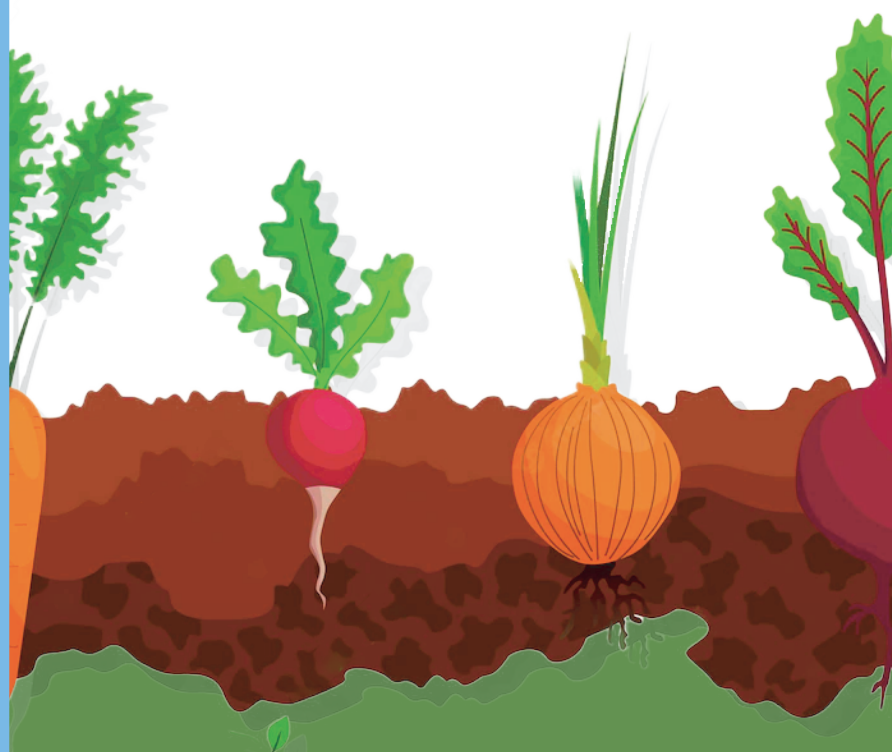
Meer informatie over wat er met het afval gebeurt nádat het is gescheiden, zou mensen kunnen stimuleren. Hierdoor kunnen ze het nut ervan gaan inzien. Verder is het zinvol bewoners te helpen met de tijdelijke opslag van afval in huis. Bijvoorbeeld door te helpen met de keuze voor een GFT bakje dat past bij hun gezinssamenstelling en de fysieke mogelijkheden van hun woning (bijvoorbeeld wel/ geen plek voor afvalbak op balkon).

ONTWERPEN VAN GEDRAGSINTERVENTIES

Deze kansen vormen de basis van interventies die momenteel ontwikkeld worden. De eerste interventie bestaat uit een startpakket, gericht op het stimuleren van het scheiden van GFT. Het startpakket bestaat uit verschillende onderdelen met als doel bewoners zowel te informeren als te motiveren om GFT-afval op de juiste manier te scheiden. Zo ontvangen bewoners fotokaarten die laten zien wat het lokale en maatschappelijke nut is van GFT scheiden. Bijvoorbeeld dat het compost oplevert voor de stad en dat compost zorgt voor voedzame grond.

Een tweede interventie die ontwikkeld wordt, maakt gebruik van de container als communicatiemiddel. Hierbij is het doel om de kennis en motivatie bij bewoners te vergroten om GFT te scheiden, door posters op of bij de GFT- en restcontainer te plaatsen. Dit is uit te breiden met posters op centrale plekken in flatgebouwen,

Al je groente fruit en etensresten kunnen we goed gebruiken om voedzame grond van te maken.

Deze grond (compost) wordt gebruikt om op duurzame wijze voedsel te telen.

Posters worden ingezet om het belang van gft-scheiden onder de aandacht te brengen.

zoals de hal of lift. De posters spelen o.a. in op het lokale en maatschappelijke nut van GFT scheiden en de schade van het niet scheiden van GFT.

Na de zomervakantie worden de interventies getest in de gemeenten Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Alphen aan de Rijn. Daarbij wordt getest hoe effectief de interventies zijn en proberen we bovendien de redenen hiervoor te achterhalen. De resultaten zullen bijdragen aan de verdere kennisontwikkeling over interventies voor het verbeteren van het afvalscheidingsgedrag. Daarnaast kunnen

de resultaten input zijn voor een nieuw onderzoeksvorstel gericht op het duurzaam verbeteren van GFT-scheiding door huishoudens.

Benieuwd naar de resultaten of wilt u als gemeente of organisatie mogelijk samenwerken in het vervolgonderzoek? Mail dan naar m.mulder3@hva.nl of bekijk de website van BASSTA voor meer informatie: www.nwo.nl/projecten/raakpub07007 ➡